

ISSN 2222-4459 (Print)
ISSN 2311-116X (Online)

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«БІЗНЕС ІНФОРМ»
№ 3 '2019 р. (494)

Періодичність 1 раз на місяць

Видається із січня 1992 р.

Свідоцтво про реєстрацію

КВ №19905-9705 ПР від 02.04.2013 р.

ЗАСНОВНИКИ:

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ
НАН УКРАЇНИ (ХАРКІВ)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. С. Кузнеця

ВИДАВЕЦЬ:

ФОП Лібуркіна Л. М.

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор: д-р екон. наук, проф.

В. С. Пономаренко

Науковий редактор: д-р екон. наук, проф.,

член-кор. НАН України **М. О. Кузим**

Випусковий редактор: д-р екон. наук,

доцент **В. Є. Хаустова**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д-р екон. наук, проф.

Алексєєв І. В. (Львів)

д-р екон. наук, проф.

Амосов О. Ю. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Благуз І. С. (Івано-Франківськ)

д-р екон. наук, проф.

Гізатуллін Х. Н. (Єкатеринбург, Росія)

канд. екон. наук, проф.

Гонда В. (Братислава, Словаччина)

д-р екон. наук, проф.

Жуковський М. (Люблін, Польща)

д-р екон. наук, проф.

Заруба В. Я. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Іванов Ю. Б. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Клебанова Т. С. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Ковальчук К. Ф. (Дніпро)

д-р екон. наук, проф.

Орлов П. А. (Харків)

д-р екон. наук, проф.

Погорлецький О. І. (С.-Петербург, Росія)

д-р екон. наук, проф.

Христіановський В. В. (Вінниця)

д-р філософії (економіка)

Шоша Жан-Юг (Ліон, Франція)

**У журналі можуть друкуватися основні
результати дисертаційних робіт
з економічних наук**

Журнал реферується у загальнодержавній
реферативній базі даних «Україніка наукова» та
в українському реферативному журналі «Джерело»

ЖУРНАЛ «БІЗНЕС ІНФОРМ» ПРЕДСТАВЛЕНО В МІЖНАРОДНИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ ДАНИХ, РЕПОЗИТОРІЯХ І ПОШУКОВИХ СИСТЕМАХ:

- Ulrichsweb Global Serials Directory (США);
- Research Papers in Economics (США);
- Російський індекс наукового цитування (Росія);
- Index Copernicus (Польща);
- Directory of Open Access Journals;
- Academic Journals Database (Швейцарія);
- Research Bible (Японія);
- Соціонет (Росія);
- Open Academic Journals Index;
- GetInfo (Німеччина);
- BASE (Німеччина);
- OpenAIRE (Європейський Союз);
- SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія);
- COPAC Union Catalogue (Велика Британія);
- J-Gate (Індія);
- Open Access Library;
- Advanced Science Index;
- Академія Google (США);
- InfoBase Index;
- WorldCat

ЗІ СПИСКУ ДРУКОВАНИХ (ЕЛЕКТРОННИХ) ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ, ЩО ВКЛЮЧАЮТЬСЯ ДО ПЕРЕЛІКУ НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАНЬ УКРАЇНИ

Журнал «Бізнес Інформ» («Бизнес Информ», «Business Inform»)
(Співзасновники: НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця)

Додаток 10 до Наказу Міністерства освіти і науки України
від 12.05.2015 р. № 528

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Коломієць В. М. Дослідницька програма інституціонального
розвитку людського капіталу 8

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЕКОНОМІЦІ

Губанова Н. Н., Климова С. О. Альтерглобалізм в умовах
трансформаційної економіки 14
Кашиновський А. О., Голомовзий В. М., Кашиновська Н. Л.,
Лучит Л. В. Стан і перспективи розвитку світової авіаційної галузі
та ринку послуг із відновлення авіаційної техніки 19
Максименко Я. А. Розвиток національної економіки під впливом
загальносвітових тенденцій 26

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Мірошніченко Т. М. Напрями інтеграційної діяльності країн ШОС ... 32
Вітюк А. В., Клепко В. М., Жавела К. Експорт продукції
машинобудування до країн Європейського Союзу 37

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Стрілець В. Ю. Зарубіжний досвід кредитування малого бізнесу 44
Россо М. В., Осецький В. А., Канищенко О. А. Аналіз впровадження
корпоративного управління у світовому економічному просторі 51

МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Митрофанова А. С., Решетняк Н. Б. Особливості системи
управління корпоративними правами держави в Україні 63

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Ракович О. І. Роль смарт-спеціалізації в розвитку
підприємницького потенціалу сільських територій 69

ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Булеєв І. П., Брюховецька Н. Ю. Парадигма, моделі та механізми активізації інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.....75

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Дубовик Т. В., Герасимчук Т. А. Поняття та система соціальної комерції.....84

Штець Т. Ф. Дослідження концептуальних характеристик сектора цифрової економіки.....91

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Сімків А. Є. Стратегічні пріоритети регіональної економічної політики в контексті детермінант економічного зростання.....96

Богдан Н. М., Сідельник В. В. Туристичний імідж регіону як інструмент управління його інвестиційною привабливістю.....102

Аверкіна М. Ф. Стійкість міської агломерації в забезпеченні регіонального розвитку.....108

Белявцева В. В. Трансформація функцій управління розвитком на регіональному рівні (на прикладі Харківського регіону).....114

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

Олійник А. П., Крихівський М. В., Крихівська Н. О. Моделювання взаємозв'язку стратегічної стійкості суб'єктів-партнерів.....122

Романко О. П. Причинно-наслідкові зв'язки між показниками інноваційно-інвестиційної діяльності регіону.....129

ЕКОНОМІКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА І АПК

Кравчук І. І., Логвиненко С. А. Управління фінансовим забезпеченням сільськогосподарських підприємств.....136

Стойко О. Я. Іпотечне кредитування як засіб капіталізації аграрних підприємств.....142

ЕКОНОМІКА БУДІВНИЦТВА

Горбаль Н. І., Романишин С. Б., Шалін А. С. Ринок нерухомості України: тенденції та перспективи.....149

ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ

Влащенко Н. М. Забезпечення розвитку соціального туризму в Україні.....155

Бондаренко Ю. Г., Кулиняк І. Я., Прокопишин-Рашкевич А. М. Оцінювання розвитку колективних засобів розміщування за показниками місткості.....162

Стрижак О. О., Алдошина М. В. Проектування бізнес-процесів туристичного підприємства.....170

ЕКОНОМІКА ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ

Григор'єв О. Ю., Береговий В. С., Микитин О. З. Аналізування конкурентної позиції ДП «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» в умовах євроінтеграції України.....176

Бабець І. Г., Руда О. І., Руда І. І. Стратегічні пріоритети зміцнення фінансової безпеки ПАТ «Укртелеком».....182

Сосновська О. О., Житар М. О. Детермінанти побудови фінансової архітектури підприємств зв'язку.....192

Чупрін Є. С., Кондратенко Д. В. Тести раннього попередження як методика оцінки рівня економічної безпеки автотранспортних підприємств.....199

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

Сидорчук О. Г. Напрями державного регулювання системи соціальної безпеки людини, суспільства та держави в умовах посилення зовнішніх і внутрішніх загроз.....209

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Україна, 61001, Харків,
пров. Інженерний, 1а,
Бібліотечний корп., 2 пов., к. 224.

Тел./факс: (057) 702-05-25

e-mail: biz_inform@ukr.net

www.business-inform.net

АДРЕСА

ВИГОТІВНИКА:

ФОП Рубашкін Д. Ю.

Україна, 61002, Харків,

вул. Маршала Бажанова, 28.

Тел.: 067-579-46-58

ПЕРЕДПЛАТА:

• у Видавця;

• **ТОВ «Меркурій Експрес»:**

Україна, 49038, Дніпро,

вул. Ярослава Мудрого, 33.

Тел.: (093) 393-57-40

Науковий журнал

БІЗНЕС ІНФОРМ

БИЗНЕС ИНФОРМ

BUSINESS INFORM

Видається 1 раз на місяць

Мова видання – українська, російська, англійська

Рекомендовано до друку рішеннями: вченої ради ХНЕУ № 7 від 12.03.2019 р.

вченої ради НДЦ ІПР НАНУ

№ 3 від 25.03.2019 р.

Здано до набору 20.02.2019 р.

Підписано до друку 25.03.2019 р.

Формат 60 x 84/8.

Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 47,9. Обл.-вид. арк. 62,3.

Надруковано у ФОП Рубашкін Д. Ю.

Замовлення № 839. Наклад 100 прим.

© БІЗНЕСІНФОРМ, 2019

ЕКОНОМІКА ПРОМИСЛОВОСТІ

Хаустова В. Є., Крамарев Г. В., Зінченко В. А. Інноваційно-технологічне забезпечення модернізації пріоритетних галузей промисловості України.....	218
---	-----

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Копилюк О. І., Гузар У. Є., Гута С. В. Сучасні підходи до організації системи фінансово-економічної безпеки підприємства	229
Сторожук Т. М. Звіт про рух грошових коштів як інформаційне джерело управління грошовими потоками підприємства	235
Андрусів У. Я. Методи оцінки конкурентоспроможності промислових підприємств у національній економіці	241
Луцишина Є. В. Стан інтеграційних процесів розвитку підприємств в економіці України.....	247
Посохов І. М., Жадан Ю. В. Застосування науково-методичного частотного підходу до комплексної кількісної оцінки фінансово-економічних ризиків підприємств олійно-жирової галузі України	255

ОБЛІК І АУДИТ

Карпушенко М. Ю., Шахвердян Д. С. Інтегрована звітність як джерело оцінки діяльності підприємства.....	265
Кирильєва Л. О., Шеховцова Д. Д. Сучасна концепція регуляторів з організації бухгалтерського обліку.....	270
Семенець А. О. Формалізація категоріально- термінологічного апарату внутрішнього аудиту на підприємствах торгівлі	276

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

Денисюк О. В. Оцінка ефективності бюджетного процесу в Україні.....	286
Долбнєва Д. В. Особливості та результати проведення фінансових розслідувань економічних злочинів на прикладі Західного регіону.....	292
Смирнова О. В. Тенденції розвитку управління фінансовими інструментами ринку фінансових послуг.....	302

Мартинюк Г. П., Мартинюк М. А. Податок на доходи фізичних осіб у контексті формування дохідної частини місцевих бюджетів	309
Колодізев О. М., Коцюба О. В. Шахрайство із платіжними картками: сучасний стан і заходи протидії.....	315
Музичка О. М., Журибіда Н. Р., Галько Є. О. Методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки банків.....	322
Белова І. В., Опанасенко А. О., Нілова Н. М. Розвиток підходів до розрахунку індексу системного ризику банківського сектора України	328
Хоружий С. Г. Консолідація інституційного забезпечення функцій регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ	337
Мохняк В. С. Теоретичні та законодавчо-нормативні засади організації контролю діяльності кредитних спілок в Україні	343
Панченко О. І. Типологізація фінансових ризиків як основа організації їх страхового захисту.....	350
Временко Л. В., Деркач К. І. Сучасні тенденції розвитку конкуренції та монополізації на вітчизняному страховому ринку	358

МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ

Шматько Н. М. Теоретико-методологічні засади організації управління сталим організаційним розвитком підприємства	365
Бездітко О. Є. Стратегія ризикозахищеності сілськогосподарських підприємств	373
Гарафонова О. І., Воронець Д. О. Стратегічний аналіз галузі в ході диверсифікації діяльності підприємства.....	379
Щегініна Л. В., Рудакова С. Г., Заєць А. І. Емоційний інтелект в управлінні персоналом: підходи до розуміння та його розвиток.....	385
Головацька С. І., Курак А. І. Забезпечення майбутніх витрат і платежів у процесах «дью ділідженс» та управління ризиками підприємства	394
Корольов Д. С. Компетентнісний підхід в управлінні персоналом компанії: термінологічні засади	399
Боєнко О. Ю. Мотиваційний базис вибору бренда: психоемоційний аспект.....	406

ДО УВАГИ АВТОРІВ ЖУРНАЛУ «БІЗНЕС ІНФОРМ»!

Редакція просить оформлювати список використаних джерел до статей
згідно з новим ДСТУ 8302:2015 (Київ, 2016 р.).

Ознайомитись з ДСТУ можна за посиланням:

http://knmu.kharkov.ua/attachments/3659_8302-2015.PDF

СОДЕРЖАНИЕ

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ

Коломиец В. Н. Исследовательская программа институционального развития человеческого капитала.....8

ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ЭКОНОМИКЕ

Губанова Н. Н., Климова С. О. Альтерглобализм в условиях трансформационной экономики.....14
Калиновский А. О., Голомовзый В. Н., Калиновская Н. Л., Лучит А. В. Состояние и перспективы развития мировой авиационной отрасли и рынка услуг по восстановлению авиационной техники.....19
Максименко Я. А. Развитие национальной экономики под влиянием общемировых тенденций.....26

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ОТНОШЕНИЯ

Мирошниченко Т. М. Направления интеграционной деятельности стран ШОС.....32
Витюк А. В., Клепко В. Н., Жавела К. Экспорт продукции машиностроения в страны Европейского Союза.....37

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Стрилец В. Ю. Зарубежный опыт кредитования малого бизнеса.....44
Россо М. В., Осецкий В. Л., Канищенко Е. Л. Анализ внедрения корпоративного управления в мировом экономическом пространстве.....51

МЕХАНИЗМЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ

Митрофанова А. С., Решетняк Н. Б. Особенности системы управления корпоративными правами государства в Украине.....63

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ

Ракович А. И. Роль смарт-специализации в развитии предпринимательского потенциала сельских территорий.....69

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ

Булеев И. П., Брюховецкая Н. Е. Парадигма, модели и механизмы активизации инвестиционной деятельности субъектов хозяйствования.....75

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОНОМИКЕ

Дубовик Т. В., Герасимчук Т. А. Понятие и система социальной коммерции.....84
Штец Т. Ф. Исследование концептуальных характеристик сектора цифровой экономики.....91

РЕГИОНАЛЬНАЯ ЭКОНОМИКА

Симкив А. Е. Стратегические приоритеты региональной экономической политики в контексте детерминант экономического роста.....96
Богдан Н. Н., Сидельник В. В. Туристический имидж региона как инструмент управления его инвестиционной привлекательностью.....102

Аверкина М. Ф. Устойчивость городской агломерации в обеспечении регионального развития.....108
Белявцева В. В. Трансформация функций управления развитием на региональном уровне (на примере Харьковского региона).....114

ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ

Олейник А. П., Кривхивский М. В., Кривхивская Н. О. Моделирование взаимосвязи стратегической устойчивости субъектов-партнеров.....122
Романко О. П. Причинно-следственные связи между показателями инновационно-инвестиционной деятельности региона.....129

ЭКОНОМИКА СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА И АПК

Кравчук И. И., Логвиненко С. Л. Управление финансовым обеспечением сельскохозяйственных предприятий.....136
Стойко О. Я. Ипотечное кредитование как средство капитализации аграрных предприятий.....142

ЭКОНОМИКА СТРОИТЕЛЬСТВА

Горбаль Н. И., Романишин С. Б., Шапин А. С. Рынок недвижимости Украины: тенденции и перспективы.....149

ЭКОНОМИКА ТОРГОВЛИ И УСЛУГ

Влащенко Н. Н. Обеспечение развития социального туризма в Украине.....155
Бондаренко Ю. Г., Кульняк И. Я., Прокопшин-Рашкевич Л. Н. Оценка развития коллективных средств размещения по показателям вместимости.....162
Стрижак Е. О., Алдошина М. В. Проектирование бизнес-процессов туристического предприятия.....170

ЭКОНОМИКА ТРАНСПОРТА И СВЯЗИ

Григорьев А. Ю., Береговой В. С., Микитин О. З. Анализ конкурентной позиции ГП «Международный аэропорт «Борисполь» в условиях евроинтеграции Украины.....176
Бабец И. Г., Руда О. И., Руда И. И. Стратегические приоритеты укрепления финансовой безопасности ПАО «Укртелеком».....182
Сосновская О. А., Житарь М. О. Детерминанты построения финансовой архитектуры предприятий связи.....192
Чуприн Е. С., Кондратенко Д. В. Тесты раннего предупреждения как методика оценки уровня экономической безопасности автотранспортных предприятий.....199

ЭКОНОМИКА ТРУДА И СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА

Сидорчук О. Г. Направления государственного регулирования системы социальной безопасности человека, общества и государства в условиях усиления внешних и внутренних угроз.....209

ЭКОНОМИКА ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Хаустова В. Е., Крамарев Г. В., Зинченко В. А. Инновационно-технологическое обеспечение модернизации приоритетных отраслей промышленности Украины.....	218
--	-----

ЭКОНОМИКА ПРЕДПРИЯТИЯ

Копылюк О. И., Гузар У. Е., Гута С. В. Современные подходы к организации системы финансово-экономической безопасности предприятия.....	229
Сторожук Т. Н. Отчет о движении денежных средств как информационный источник управления денежными потоками предприятия.....	235
Андрусив У. Я. Методы оценки конкурентоспособности промышленных предприятий в национальной экономике ...	241
Луцишина Е. В. Состояние интеграционных процессов развития предприятий в экономике Украины.....	247
Посохов И. М., Жадан Ю. В. Применение научно-методического частотного подхода к комплексной количественной оценке финансово-экономических рисков предприятий масложировой отрасли Украины.....	255

УЧЁТ И АУДИТ

Карпушенко М. Ю., Шахвердян Д. С. Интегрированная отчетность как источник оценки деятельности предприятия.....	265
Кирильева Л. А., Шеховцова Д. Д. Современная концепция регуляторов по организации бухгалтерского учета.....	270
Семенец А. А. Формализация категориально-терминологического аппарата внутреннего аудита на предприятиях торговли.....	276

ФИНАНСЫ, ДЕНЕЖНЫЙ ОБОРОТ И КРЕДИТ

Денисюк А. В. Оценка эффективности бюджетного процесса в Украине.....	286
Долбнева Д. В. Особенности и результаты проведения финансовых расследований экономических преступлений на примере Западного региона.....	292
Смирнова О. В. Тенденции развития управления финансовыми инструментами рынка финансовых услуг.....	302

Мартынюк Г. П., Мартынюк М. А. Налог на доходы физических лиц в контексте формирования доходной части местных бюджетов.....	309
Колодизев О. Н., Коцюба Е. В. Мошенничество с платежными картами: современные реалии и меры предотвращения.....	315
Музычка А. М., Журыбида Н. Р., Галько Е. А. Методические подходы к оценке уровня финансовой безопасности банков.....	322
Белова И. В., Опанасенко А. А., Нилова Н. М. Развитие подходов к расчету индекса системного риска банковского сектора Украины.....	328
Хоружий С. Г. Консолидация институционального обеспечения функций регулирования и надзора за деятельностью финансовых учреждений.....	337
Мохняк В. С. Теоретические и законодательно-нормативные основы организации контроля деятельности кредитных союзов в Украине.....	343
Панченко Е. И. Типологизация финансовых рисков как основа организации их страховой защиты.....	350
Временко А. В., Деркач Е. И. Современные тенденции развития конкуренции и монополизации на отечественном страховом рынке.....	358

МЕНЕДЖМЕНТ И МАРКЕТИНГ

Шматько Н. М. Теоретико-методологические основы организации управления устойчивым организационным развитием предприятия.....	365
Бездетко Е. Е. Стратегия рискозащищенности сельскохозяйственных предприятий.....	373
Гарафонова О. И., Воронец Д. А. Стратегический анализ отрасли в ходе диверсификации деятельности предприятия.....	379
Щетинина Л. В., Рудакова С. Г., Заяц А. И. Эмоциональный интеллект в управлении персоналом: подходы к пониманию и его развитие.....	385
Головацкая С. И., Курак А. И. Обеспечение будущих расходов и платежей в процессах «дью дилайженс» и управления рисками предприятия.....	394
Королев Д. С. Компетентностный подход в управлении персоналом компании: терминологические основы.....	399
Боенко Е. Ю. Мотивационный базис выбора бренда: психоэмоциональный аспект.....	406

CONTENT

ECONOMIC THEORY

- Kolomiets V. M.** The Research Program of Institutional Development of Human Capital8

GLOBALIZATION PROCESSES IN ECONOMICS

- Hybanova N. N., Klymova S. O.** Alterglobalism in the Conditions of Transformational Economy14
- Kalynovskyy A. O., Holomovzyy V. M., Kalynovska N. L., Luchyt L. V.** The Status and Prospects of Development of the World Aviation Industry and the Market of Services on Restoration of Aviation Equipment19
- Maksymenko I. A.** Development of the National Economy under the Influence of Global Tendencies26

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

- Miroshnychenko T. M.** The Directions of Integration Activities of the SCO Countries32
- Vitiuk A. V., Klepko V. M., Javela K.** Exports of the Machine-Building Products to the European Union Member States37

FOREIGN EXPERIENCE

- Strilets V. Yu.** The Foreign Experience of Crediting the Small-Sized Business44
- Rosso M. V., Osetskyy V. L., Kanishchenko O. L.** Analyzing the Introduction of Corporate Management in the Global Economic Space51

MECHANISMS OF REGULATION OF THE ECONOMY

- Mytrofanova A. S., Reshetnyak N. B.** The Features of the System of Management of Corporate Rights of the State in Ukraine63

INNOVATIVE PROCESSES

- Rakovich O. I.** The Role of Smart Specialization in the Development of the Entrepreneurial Potential of Rural Areas69

INVESTMENT PROCESSES

- Buleev I. P., Bryukhovetskaya N. Yu.** Paradigm, Models and Mechanisms for Activization of Investment Activity of Economic Entities75

INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMICS

- Dubovyk T. V., Herasymchuk T. A.** The Concept and System of Social Commerce84
- Shtets T. F.** Researching the Conceptual Characteristics of the Digital Economy Sector91

REGIONAL ECONOMY

- Simkiv L. Ye.** The Strategic Priorities of the Regional Economic Policy in the Context of Determinants of Economic Growth96
- Bogdan N. M., Sidelnyk V. V.** The Tourism Image of Region as an Instrument to Manage Its Investment Attractiveness 102
- Averkyna M. F.** The Sustainability of the Urban Agglomeration in Ensuring the Regional Development 108

- Beliauceva V. V.** Transformation of Development Management Functions at the Regional Level (on the Example of the Kharkiv Region) 114

ECONOMIC AND MATHEMATICAL MODELING

- Oliinyk A. P., Krykhivskyy M. V., Krykhivska N. O.** Modelling the Interrelationship of Strategic Sustainability of Partner Entities 122
- Romanko O. P.** Causal-Consequential Links Between the Indicators of Innovation and Investment Activity of Region 129

AGRICULTURAL ECONOMICS AND AGRIBUSINESS

- Kravchuk I. I., Logvinenko S. L.** Financial Management of Agricultural Enterprises 136
- Stoiko O. Ya.** Mortgage Lending as a Means of Capitalizing Agrarian Enterprises 142

ECONOMICS OF CONSTRUCTION

- Horbal N. I., Romanyshyn S. B., Shalin A. S.** Ukrainian Real Estate Market: Tendencies and Prospects 149

ECONOMICS OF TRADE AND SERVICES

- Vlashchenko N. M.** Ensuring the Development of Social Tourism in Ukraine 155
- Bondarenko Y. H., Kulyniak I. Y., Prokopyshyn-Rashkevych L. M.** Evaluation of Development of Collective Means of Accommodation According to the Indicators of Capacity 162
- Stryzhak O. O., Aldoshyna M. V.** Projecting Business Processes of Tourism Enterprise 170

ECONOMICS OF TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

- Hryhoriev O. Y., Berehovi V. S., Mykityn O. Z.** Analyzing the Competitive Position of the State-Owned Enterprise «International Airport «Boryspil» In the Conditions of European Integration of Ukraine 176
- Babets I. G., Ruda O. I., Ruda I. I.** The Strategic Priorities for Strengthening the Financial Security of the PJSC «Ukrtelekom» 182
- Sosnovska O. O., Zhytar M. O.** The Determinants of Building the Financial Architectonics of Communications Enterprises 192
- Chuprin Y. S., Kondratenko D. V.** The Early Warning Tests as a Methodology of Estimating the Level of Economic Security of the Motor Transport Enterprises 199

LABOR ECONOMICS AND SOCIAL POLICY

- Sydorchuk O. G.** The Directions of the State Regulation of the System of Social Security of Person, Society and the State in the Conditions of Increased External and Internal Threats 209

ECONOMICS OF INDUSTRY

- Khaustova V. Y., Kramarev H. V., Zinchenko V. A.** The Innovation-Technological Provision for Modernization of the Priority Branches of Industry of Ukraine 218

ECONOMICS OF ENTERPRISE

Kopylyuk O. I., Husar U. Y., Guta S. V. The Modern Approaches to Organization of the System of Financial-Economic Security of Enterprise	229
Storozhuk T. M. Funds Flow Statement as an Information Source of the Enterprise Monetary Flows Management	235
Andrusiv U. Ya. Methods of Evaluating the Competitiveness of Industrial Enterprises in the National Economy.....	241
Lutsyshyna Ye. V. The Status of Integration Processes of Enterprises Development in the Economy of Ukraine	247
Posokhov I. M., Zhadan Yu. V. Applying the Scientific-Methodical Frequency Approach to the Comprehensive Quantitative Evaluation of Financial-Economic Risks of Enterprises in the Oil and Fat Industry Sector of Ukraine	255

ACCOUNTING AND AUDITING

Karpushenko M. U., Shakhverdyan D. S. The Integrated Reporting as a Source of Evaluation of Enterprise Performance	265
Kyrylieva L. O., Shekhovtsova D. D. The Modern Conception of the Regulators for Organization of Accountance	270
Semenets A. O. Formalizing the Categorical-Terminological Apparatus of Internal Audit at the Trade Enterprises	276

FINANCE, MONEY CIRCULATION AND CREDIT

Denysiuk O. V. Evaluating the Efficiency of Budget Process in Ukraine	286
Dolbneva D. V. The Peculiarities and Results of Conducting Financial Investigations of Economic Crimes on the Example of the Western Region.....	292
Smyrnova O. V. The Development Tendencies of the Financial Services Market's Management with Use of Financial Instruments.....	302
Martynyuk G. P., Martynyuk M. A. The Tax on Incomes of Individuals in the Context of Formation of the Revenue of Local Budgets.....	309
Kolodiziev O. M., Kotsiuba O. V. The Payment Card Fraud: Current Realities and Prevention Measures.....	315

Muzychka O. M., Zhuribida N. R., Galko E. O. The Methodical Approaches to Evaluation of the Level of Financial Security of Banks	322
Bielova I. V., Opanasenko A. O., Nilova N. M. Developing Approaches to Calculating the Systemic Risk Index of the Banking Sector of Ukraine.....	328
Khoruzhyi S. G. Consolidating the Institutional Provision for the Regulatory and Supervisory Functions of Financial Institutions	337
Mokhnyak V. S. The Theoretical and Legislative-Normative Bases of Organization of Control of Activity of Credit Unions in Ukraine.....	343
Panchenko O. I. The Typology of Financial Risks as a Basis of Organization of Their Insurance Protection.....	350
Vremenko L. V., Derkach K. I. The Modern Tendencies of Development of Competition and Monopolization in the National Insurance Market.....	358

MANAGEMENT AND MARKETING

Shmatko N. M. The Theoretical and Methodological Foundations of Organization of the Management of Sustainable Organizational Development of Enterprise	365
Bezditko O. Ye. The Strategy of Risk Protectability of Agricultural Enterprises.....	373
Garafonova O. I., Voronets D. O. The Strategic Analysis of Industry Branch in the Course of Diversification of the Enterprise's Activity	379
Shchetinina L. V., Rudakova S. G., Zaets A. I. Emotional Intelligence in the Staff Management: Development and Approaches to Understanding.....	385
Holovatska S. I., Kurak A. I. Provision of Future Expenses and Payments in the Processes of «Due Diligence» and of Risks Management of Enterprise.....	394
Korolov D. S. The Competence Approach in the Company Staff Management: the Definitions.....	399
Boienko O. Yu. The Motivational Basis of Brand Choice: the Psycho-Emotional Aspect	406

ШАХРАЙСТВО ІЗ ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ

©2019 КОЛОДІЗЕВ О. М., КОЦЮБА О. В.

УДК 336.717.11

JEL: G21

Колодізев О. М., Коцюба О. В. Шахрайство із платіжними картками: сучасний стан і заходи протидії

Активний розвиток платіжних систем і поява електронних грошей зумовили підвищення попиту на використання платіжних карток для здійснення фінансових операцій. Це сприяє зниженню «тінізації» економіки. У статті розглянуто динаміку обсягів операцій із платіжними картками. Деякі країни світу мають даний показник, наближений до 90%. За результатами аналізу було визначено, що найбільш поширеною операцією із платіжними картками в Україні є зняття готівки. Одним із мотивів зберігати гроші в готівковій формі є високий рівень шахрайства із платіжними картками. Найбільш поширеними видами злочинів із платіжними картками є скімінг, трапінг, фішинг та IVR-шахрайство. Для того, щоб змінити ситуацію, необхідно поширювати інформацію серед населення щодо нерозголошення приватної фінансової інформації, а також посилювати стандарти якості безпеки даних платіжних карток, емітованих вітчизняними банками згідно із вимогами PCI DSS.

Ключові слова: платіжна картка, платіжна система, шахрайство із платіжними картками.

DOI:

Рис.: 4. Табл.: 2. Бібл.: 11.

Колодізев Олег Миколайович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри банківської справи, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: kolodizev107@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6715-2901>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/C-6094-2018>

Коцюба Олена Володимирівна – аспірантка кафедри банківської справи, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: kotsiubaelena@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1365-1788>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/D-7072-2018>

УДК 336.717.11

JEL: G21

Колодізев О. М., Коцюба О. В. Мошенничество с платежными картами: современные реалии и меры предотвращения

Активное развитие платежных систем и появление электронных денег обусловили повышение спроса на использование платежных карток для осуществления финансовых операций. Это способствует снижению «тенезации» экономики. В статье рассмотрена динамика объемов операций с платежными картами. Некоторые страны мира имеют данный показатель, приближающийся к 90%. По результатам анализа было определено, что наиболее распространенной операцией с платежными картами в Украине является снятие наличных. Одним из мотивов хранить деньги в наличной форме является высокий уровень мошенничества с платежными картами. Наиболее распространенными видами преступлений с платежными карточками являются скимминг, трапинг, фишинг и IVR-мошенничество. Для того, чтобы изменить ситуацию, необходимо распространять информацию среди населения о неразглашении частной финансовой информации, а также усиливать стандарты качества безопасности данных платежных карт, эмитированных отечественными банками согласно требованиям PCI DSS.

Ключевые слова: платежная карта, платежная система, мошенничество с платежными картами.

Рис.: 4. Табл.: 2. Библ.: 11.

Колодізев Олег Николаевич – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой банковского дела, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: kolodizev107@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6715-2901>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/C-6094-2018>

Коцюба Елена Владимировна – аспирантка кафедры банковского дела, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: kotsiubaelena@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1365-1788>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/D-7072-2018>

UDC 336.717.11

JEL: G21

Kolodiziev O. M., Kotsiuba O. V. The Payment Card Fraud: Current Realities and Prevention Measures

The active development of payment systems and the advent of electronic money have led to increased demand for the use of payment cards for financial transactions. This helps to reduce the «shadow economy». The article considers the dynamics of volumes of operations with payment cards. Some world countries have this figure approaching 90%. According to the results of the analysis it was defined that the most common transaction with payment cards in Ukraine is cash withdrawal. One of the motives to keep money in cash is a high level of fraud with payment cards. The most common types of crimes connected with payment cards are skimming, trapping, fishing and IVR fraud. In order to change the situation, it is necessary to spread public information about non-disclosure of private financial data, along with strengthening the quality standards of securing the data of the payment cards issued by the national banks in accordance with the PCI DSS requirements.

Keywords: payment card, payment system, payment card fraud.

Fig.: 4. Tabl.: 2. Bibl.: 11.

Kolodiziev Oleh M. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Banking, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: kolodizev107@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6715-2901>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/C-6094-2018>

Kotsiuba Olena V. – Postgraduate Student of the Department of Banking, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: kotsiubaelena@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1365-1788>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/D-7072-2018>

Сучасний етап розвитку банківської сфери та активізації глобалізаційних процесів характеризується параметрами грошового обігу в структурі показників економік країн світу, які мають тенденцію до остаточного переходу до безготівкової форми розрахунків. Тобто паперові грошові знаки стають певною мірою раритетом, поступово замінюються на різноманітні безготівкові платіжні інструменти, а саме – чеки, платіжні доручення тощо.

Вітчизняними вченими-економістами та практиками цілий ряд робіт присвячено розробці основних видів захисту платіжних карток від шахрайських операцій. Серед них роботи: Бакай О., Ельченко О., Кіреєва К., Петрущак В., Харчук М. та інші. Проте зазначена проблема не вирішена повною мірою та потребує подальших досліджень.

Метою статті є проведення аналізу поширення платіжних карток у світі в цілому та Україні зокрема, а також узагальнення існуючих методів захисту платіжних карток від дій шахраїв.

Швидке поширення нововведень по всьому світу (табл. 1) сприяє розвитку ситуації, коли такі інноваційні підходи стають загальнопоширеними, що також призводить до зростання залежності між платіжними системами різних країн світу. Розвиток системи безготівкових платежів сприяє збільшенню обсягів споживання різних фінансових продуктів, скороченню витрат на проведення платежів, зниженню частки «тіньової економіки».

Фінансові та різноманітні організаційні інновації, спрямовані на оптимізацію витрат на проведення фінансових операцій та скорочення часу на їх обробку, сприяють ефективнішому та безпечнішому функціонуванню бізнесу [1].

Статистичні дослідження підтверджують загальну тенденцію – найбільшу питому вагу в об'ємі усіх операцій, здійснених без використання паперових грошей, займають операції за допомогою платіжних карток. Так, частка операцій із платіжними картками є значною в Саудівській Аравії (92,6%), Китаї (82,3%), Канаді (78,8%), Індії (63,4%), Швеції (66,3%) (див. табл. 1). В Україні параметри операцій, здійснених з використанням платіжних карток, стрімко зросли за 10 років. На рис. 1 наведено динаміку зміни структури обсягів операцій з використанням платіжних карток протягом періоду 2014–2017 рр.

Проте, незважаючи на такий стан речей, іноді мають прояви функціонування фінансових відносин з елементами недостатньо ефективної політики використання саме електронних грошей, що стимулює населення остаточно не відмовлятися від готівкових розрахунків. Цьому твердженню є свідченням той факт, що 90% від обсягу безготівкових операцій серед фізичних осіб України припадає на безпосереднє зняття готівки з платіжних карток у банкоматах банків.

Банківська платіжна картка – це платіжний інструмент, виданий фінансовою організацією, який

підтверджує факт, що власник картки може стягувати зі свого рахунку в банку (дебетна картка) або користуватись кредитними коштами в межах визначеного ліміту (кредитна картка) за домовленість з банком. За способами авторизації платіжні картки розділяються на такі, які передбачають обов'язкове введення персонального ідентифікаційного номеру (PIN) або підпису квитанції (або фізично, або в електронному вигляді).

Важливим аспектом технологічного розвитку системи розрахунків з використанням платіжних карток стало запровадження безконтактних платіжних технологій, що значно підвищило швидкість оплати та пропускну здатність продавців та еквайрів. У сучасних умовах основні платіжні компанії світу American Express, MasterCard, Visa запроваджують різноманітні безконтактні способи оплати.

Наприклад, American Express запровадив безконтактний платіжний інструмент ExpressPay. Щоб зробити покупку, користувачу необхідно тримати брелок для ключів із вбудованим смарт-чипом поруч з безконтактним зчитувачем. При цьому передача інформації з брелоку до зчитувача займає частки секунди, причому здійснення платежу не потребує підпису платника. Опитування користувачів ExpressPay показало, що 93% респондентів будуть «безперечно» та «ймовірно» використовувати цей інструмент в майбутньому. Крім того, 82% респондентів погодилися, що ExpressPay зручніше, ніж платіжні картки.

Технологія PayPass, запропонована компанією MasterCard, дозволяє споживачам, шляхом простого піднесення платіжної картки або іншого PayPass пристрою до спеціального терміналу, сплатити за покупку без фізичного проведення картки через зчитувач. Технологія була розроблена у 2002 р. та дозволяє зекономити від 12 до 18 секунд порівняно із проведенням операцій із використанням готівки.

Компанія Visa представила аналогічний проект безконтактних платежів Visa payWave, який не потребує введення PIN-коду та набув популярності у країнах Європи з 2010 р.

Безпосередньо це є свідченням тому, що гроші повною мірою набувають електронної форми, що зумовлює підвищений ризик шахрайства щодо такого об'єкта права власності. На сьогодні близько 25% усіх випадків шахрайства з платіжними картками здійснюється через дистанційні платежі (замовлення товарів та послуг за допомогою телефону або Інтернет). Злочинець повідомляє продавцю номер чужої картки та термін її дії. Продавець здійснює транзакцію та надсилає товар або надає послугу. Близько 1% збитків завдається обманними заявками на видачу карти. Випадки незаконного використання викрадених або загублених документів, які використовуються для подання заявки на отримання кредиту або видачу кредитної картки, відбуваються без винятку в усіх країнах світу. За інформацією Центру бо-

Динаміка щодо обсягу операцій із платіжними картками в розрізі країн світу за період 2012–2016 рр.

Країна	Протягом періоду в розрізі показників:																			
	2012 р.				2013 р.				2014 р.				2015 р.				2016 р.			
	1*	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Австралія	4,77	1567	0,30	61,9	5,3	1497	0,35	63,1	5,86	1443	0,41	64,7	6,52	1220	0,53	65,6	7,33	1261	0,58	66,7
Бельгія	1,23	498	0,25	48,9	1,33	521	0,26	49,3	1,51	531	0,28	43,8	1,56	455	0,34	47,6	1,7	468	0,36	49,4
Бразилія	8,6	2463	0,35	36,6	9,93	2468	0,40	38,5	11	2454	0,45	40,3	12,02	1796	0,67	42,1	12,7	1797	0,71	43,6
Канада	7,49	1840	0,41	73,9	8,1	1872	0,43	74,9	8,8	1819	0,48	76,3	9,24	1564	0,59	77	9,93	1569	0,63	78,8
Китай	9,01	8226	0,11	80,4	12,97	9185	0,14	83,7	19,75	10361	0,19	86,3	29,02	10866	0,27	81,1	38,33	11236	0,34	82,3
Франція	8,48	2680	0,32	46,9	8,97	2809	0,32	49,6	9,44	2851	0,33	49,8	10,29	2433	0,42	50,9	11	2464	0,45	52,6
Німеччина	3,18	3541	0,09	17,5	3,63	3752	0,10	18,5	3,43	3890	0,09	19,1	3,69	3375	0,11	18,6	4,07	3478	0,12	19
Індія	6,41	1859	0,34	75	7,24	1915	0,38	73,8	8,51	2039	0,42	72,6	10,07	2133	0,47	67,3	12,09	2259	0,54	63,4
Італія	1,63	2071	0,08	38,2	1,81	2130	0,08	40,4	2,03	2151	0,09	42,4	2,27	1832	0,12	42,9	2,61	1859	0,14	45,5
Корея	9,89	1222	0,81	64,9	11,48	1305	0,88	67,4	13,16	1411	0,93	69,6	15,12	1382	1,09	71,6	16,98	1411	1,20	73,1
Мексика	1,52	1187	0,13	51,5	1,76	1262	0,14	54,5	1,98	1298	0,15	57	2,28	1152	0,20	59,9	2,57	1047	0,25	62,4
Нідерланди	2,64	828	0,32	45,7	2,89	967	0,30	45,4	3,17	879	0,36	49,1	3,53	758	0,47	38,5	3,9	777	0,50	51,6
Саудівська Аравія	1,57	736	0,21	91,6	1,6	747	0,21	91,2	1,86	756	0,25	92	2,19	654	0,33	92,4	2,45	646	0,38	92,6
Південна Африка	1,37	396	0,35	49,3	1,62	367	0,44	52,5	1,93	351	0,55	56,2	2,26	318	0,71	59,5	2,77	295	0,94	63,3
Швеція	2,19	544	0,40	65,4	2,4	579	0,41	66,5	2,62	574	0,46	67,2	2,84	498	0,57	67,7	3,17	515	0,62	66,3
Швейцарія	0,66	667	0,10	39,8	0,7	688	0,10	41	0,78	710	0,11	43,3	0,97	679	0,14	47,7	1,08	669	0,16	50,4
Туреччина	2,86	876	0,33	98,8	3,17	952	0,33	91,7	3,38	934	0,36	90,4	3,76	860	0,44	90,4	4,17	863	0,48	90,3
Великобританія	10,55	2670	0,40	57	11,61	2739	0,42	58,9	13,01	3025	0,43	61,2	14,6	2887	0,51	63,2	16,37	2632	0,62	65,1
США	77,94	16155	0,48	65,5	84,22	16692	0,50	67	90,11	17428	0,52	68,2	97,67	18121	0,54	69,5	105,19	18624	0,56	70,8

Примітка: * – 1 – операції з платіжними картками, млрд грн; 2 – ВВП, млрд грн; 3 – питома вага операцій з платіжними картками у ВВП, %; 4 – питома вага операцій з платіжними картками в загальному обсягу безготівкових операцій, %.

Джерело: складено за [2].

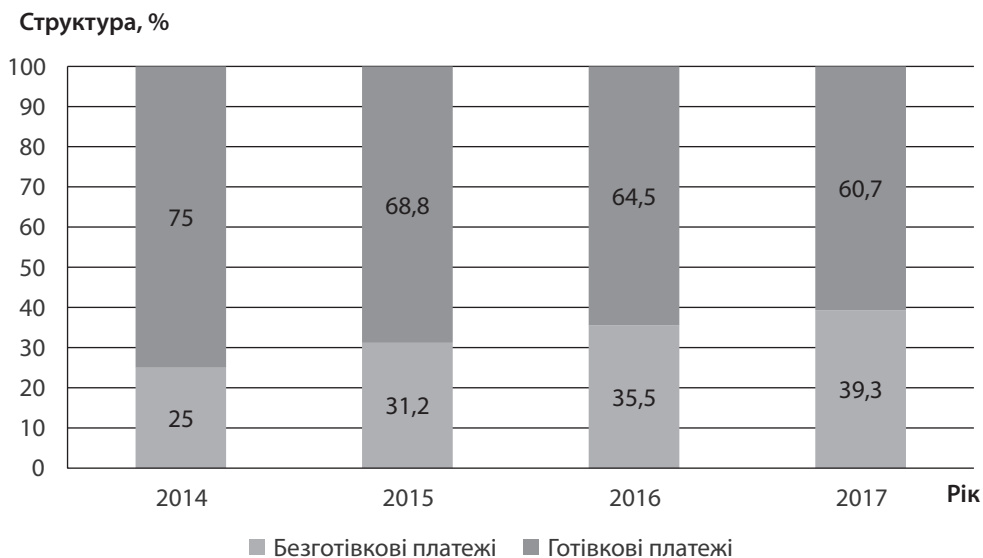

Рис. 1. Структура обсягів операцій з використанням платіжних карток банків України за період 2014–2017 рр., %
Джерело: побудовано за [3].

ротьби з викраденням персональних даних, у 2017 р. у США були загублені або вкрадені особисті документи приблизно 700 тис. громадян.

Результати аналізу статистики встановлених фактів службами безпеки банків свідчать, що найпоширенішими методами шахрайства під час роботи власників платіжних карток із банкоматами є скімінг та «ліванська петля». Скімінг – це вид шахрайства, коли на банкомат встановлюється невидимий пристрій-накладка, який зчитує інформацію з магнітної смуги картки. При цьому є обов'язковим застосування технічних засобів. Прихована камера встановлюється для зчитування PIN-коду. Шахраї можуть виготовити дублікат картки і зняти готівку.

«Ліванська петля» (трапінг) – це пристрій, який затримує картку і клієнт не може завершити операцію. Зазвичай шахрай знаходиться поруч із клієнтом та запам'ятовує PIN-код. Клієнт вирішує звернутися до банку, у той самий час шахрай знімає пристрій «ліванська петля» та знімає усю доступну готівку з картки клієнта.

Інтернет-шахрайство, як наймолодший вид шахрайства, набуває все більшого поширення у зв'язку із розповсюдженням Інтернет-платежів, у тому числі в умовах розвитку Інтернету речей та інших технологій сучасних продажів товарів і послуг. На рис. 2 у графічному вигляді наведено структуру безготівкових операцій станом на кінець 2017 р. З аналізу даних рис. 2 можна зробити висновок, що Інтернет-платежі так само займають найбільшу частку операцій із платіжними картками в Україні [8].

Фішинг – це розповсюджений вид Інтернет-шахрайства, який передбачає розсилку повідомлень на e-mail про значний виграш, при цьому для його отримання необхідно вказати номер і CVV2/CVC2 код картки. Зрозуміло, що ніякого виграшу людина,

Рис. 2. Структура безготівкових операцій в Україні станом на кінець 2017 р., %

Джерело: складено за [3].

яка вказала дані, не отримає, а навпаки, стане жертвою шахраїв. Також при фішингу практикується створення сайту, який зовні схожий на знайомий і давно перевірений ресурс, через який держатель проводить розрахунки карткою. Саме на таких сайтах відбувається викрадання реквізитів платіжних карток.

IVR-шахрайство (крадіжки даних платіжної картки за допомогою систем зовнішніх інтерактивних голосових відповідей) полягає в тому, що запрограмовані шахраями роботи телефонують держателям платіжних карток і від імені банку просять надати інформацію про Вашу платіжну картку, логін/пароль від Веб-банкінгу, які необхідні для здійснення платежів. На рис. 3 наведено структурно-логічну схему видів шахрайства із платіжними картками.

Раритетні види шахрайства із використанням банкомату

- скімінг
- «ліванська петля» (трапінг)

Інноваційні види шахрайства з Інтернет-банкінгом

- фішинг
- IVR

Рис. 3. Структурно-логічна схема розвитку видів шахрайства із платіжними картками

У табл. 2 наведено результати статистичних спостережень та рівень розподілу частоти виникнення за видами шахрайства (за принципом поширеності) [10].

Таблиця 2

Класифікація шахрайства за принципом поширеності

Типи (види) шахрайства	Частка поширеності шахрайства, %
Шахрайства з втрачанням і викраденням пластикових карток	72,2
Шахрайства з підробленими картками	20,5
Шахрайства з картками, не отриманими законним держателем	2,8
Шахрайства з використанням рахунку	1,4
Інші форми шахрайства	3,1

Національним банком України повідомлено, що у 2018 р. обсяг шахрайських операцій суттєво зменшився у порівнянні із 2017 р. Так, у 2018 р. було викрадено з рахунків клієнтів банків, держателів платіжних карток, 250 млн грн, коли у 2017 р. цей показник становив 600 млн грн [4]. Водночас загалом у першому півріччі 2018 р. на один мільйон гривень видаткових операцій з використанням платіжних карток лише 64 гривні припадало на незаконні операції. За підсумками 2017 р. ця сума становила 77 гривень, у 2016 р. – майже 110 гривень [5]. У 2017 р. від карткового шахрайства постраждали клієнти 51 банку, тоді як у 2016 р. причетними до незаконних операцій були картки, емітовані лише 43 фінансовими установами. За даними НБУ, протягом 2017 р. було здійснено 7,6 тис. неправомірних операцій, що на 2,5 тис. операцій менше, ніж у 2010 р. Найпоширенішим в Україні за кількістю підтверджених інцидентів, що призвели до втрат держателів платіжних карток, залишається банкоматний скімінг: у банкоматах України було виявлено 293 скімінгових пристрої, що перевищує загальні показники 2012 р. у 4 рази. Серед регіонів за кількістю виявлених у 2017 р. скімінгових пристроїв лідирують Київ та Київська область, Одеса та Одеська область, Дніпро.

За статистичними даними, отриманими внаслідок соціологічного дослідження, проведеного Асо-

ціацією «СМА», близько 11% респондентів не могли назвати жодного засобу захисту від шахраїв, решта назвала 1–2 таких засоби. Серед таких засобів 52% з опитуваних назвали необхідність не називати нікому PIN-код, а 22% відзначили неприпустимість передачі картки [6].

Очевидним є той факт, що громадяни України потребують більше інформації стосовно сучасних ефективних та дієвих засобів захисту від такого шахрайства і в абсолютній більшості не знають, як уберегти свої кошти на картці. За таких умов досить ефективним способом запобігання шахрайству є, насамперед, ознайомлення самого банківського персоналу, а насамперед тих осіб, які консультують користувачів платіжних карток під час їх отримання, з актуальними на сьогодні засобами захисту від шахрайських посягань.

Окрім інформування держателів платіжних карток та клієнтів банку, необхідним, на нашу думку, є створення ефективної нормативно-правової бази, яка регулюватиме питання забезпечення банківської безпеки та безпеки операцій із платіжними картками. Національним банком України було затверджено Постанову Правління НБУ № 223 від 30 квітня 2010 р. «Про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням». У 2004 р. світовою банківською спільнотою був розроблений єдиний набір вимог до безпеки даних – Payment Card Industry Data Security Standard (PCI DSS), який об'єднав вимоги найбільш популярних платіжних систем Visa Int., MasterCard, American Express, Discover Card та JCB.

Усі організації, які мають, обробляють або передають інформацію за платіжними картками, уповноважені вищезгаданими платіжними системами, повинні відповідати стандарту PCI DSS. Обов'язкові вимоги наведені на рис. 4.

Процес обмеження ризиків при емісії зводиться до мінімізації впливу ризикових чинників використання банківських карток на прибутковість бізнесу в цілому. В основу процесу може бути покладена середньостатистична модель поведінки клієнта, що характеризується рядом параметрів, відхилення від яких система онлайн-моніторингу може сприймати як шахрайство і відмовляти у проведенні операції. Проте побудова адекватної статистичної моделі поведінки клієнта вимагає значного часу та великих об-

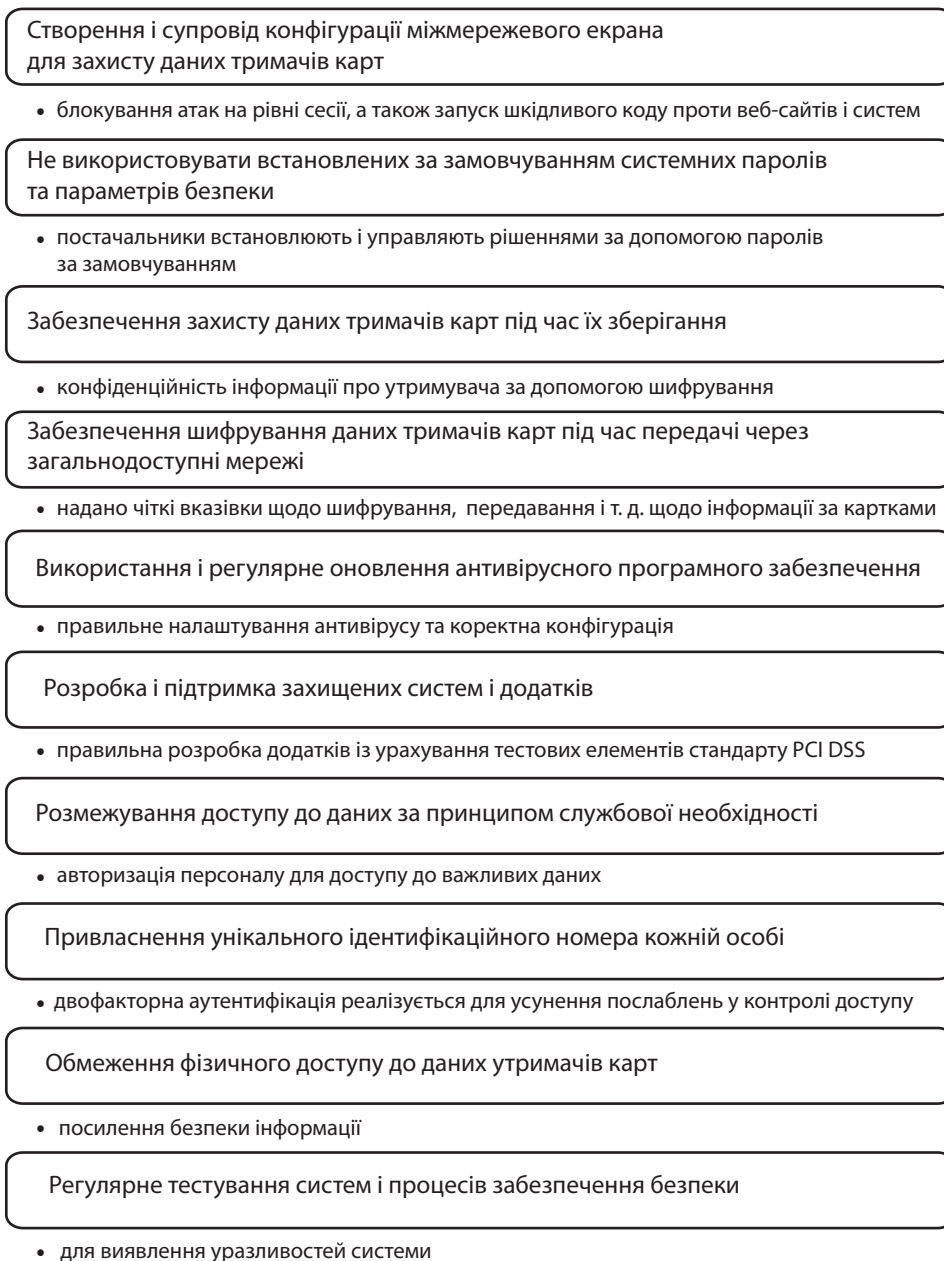

Рис. 4. Вимоги PCI DSS до безпеки платіжних систем

числювальних ресурсів. Відповідно до цього для вирішення завдання запобігання шахрайству доцільно передавати частину функцій управління ризиками безпосередньо держателям карток. На стадії випуску та функціонування картки її держатель зможе сам визначити стандартну для себе модель поведінки.

Для цього банк повинен забезпечити держателя картки можливістю оперативно змінювати параметри моделі її використання. Такий підхід вимагає з боку банку певних ресурсних витрат на доопрацювання програмного забезпечення, розробку нових технологій з управління параметрами картки, доопрацювання програмного забезпечення кол-центру (call-center) та організацію відповідної рекламної кампанії в середовищі держателів карток.

Велике значення має забезпечення клієнта банком можливістю оперативно, за запитом, отримувати

інформацію про стан рахунку, оперативно блокувати або розблокувати картку, оперативно отримувати інформацію про проведення або спроби проведення операцій.

Введення обмежень на використання картки самим клієнтом значною мірою підвищує ефективність роботи систем офлайн-моніторингу банку та дозволяє без фінансових втрат на ранній стадії виявити випадки підробки карток [9].

Заходи щодо мінімізації ризиків при обслуговуванні торгово-сервісної мережі полягають у реалізації комплексу організаційних і технологічних процедур, спрямованих на обмеження можливості проведення несанкціонованих платежів і створення стійкого непривабливого іміджу торгово-сервісної мережі банку для шахраїв.

Організаційні методи спрямовані на підвищення рівня компетентності співробітників торгово-сервісної мережі з прийому карток і вдосконалення методів протидії шахрайству. Особливу увагу необхідно приділяти наочним посібникам і чіткості інструкцій з протидії шахрайству.

Актуальними сьогодні є заходи протидії ризикам шахрайства, що виникають на фоні підвищеної економічної активності суб'єктів господарювання, зокрема під час проведення різних масових заходів.

Саме тому важливими для учасників картково-го ринку є подальша координація антишахрайських заходів та приєднання до обміну інформацією відповідно до вимог Закону України «Про платіжні системи та переказ грошових коштів в Україні» [11]. Для попередження та мінімізації ризиків шахрайства основними напрямками роботи мають бути:

1. Надання переваги технічним заходам безпеки перед організаційними при впровадженні вимог стандарту PCI DSS, котрий сьогодні є основним практичним і регламентуючим документом для індустрії платіжних карток.

2. Прискорення обладнання банкоматів антискімінговими пристроями, впровадження моніторингу банкоматної мережі для своєчасного попередження несанкціонованих втручань у роботу банкоматів.

3. Посилення заходів безпеки у еквайринговій мережі, зокрема проведення додаткових інструктажів касирів торгово-сервісних підприємств, менеджерів та касирів відділень банків з приводу різновидів шахрайства з платіжними картками.

ВИСНОВКИ

У сучасній глобалізованій економіці розвиток системи безготівкових платежів сприяє збільшенню обсягів споживання різних фінансових продуктів. Операції з платіжними картками є основою функціонування світової банківської системи з огляду на інноваційну платіжну функцію грошей. Шахрайство, як специфічний вид діяльності, із платіжними картками має значний негативний вплив на економіку будь-якої країни світу. Тому необхідно приділяти увагу елементам захисту платіжних карток, що потребує консолідації нормативно-правових, технічних, організаційних, контрольних зусиль між емітентами та реципієнтами платіжних карток, уряду та правоохоронних органів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Кравчук В., Прем'єрова О.** Ринок карткових платежів України: міжнародний досвід та національне регулювання / Аналітичний звіт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. Київ: АДЕФ-Україна, 2012. 60 с. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/cards/IER_ukr.pdf

2. Statistics on payment, clearing and settlement systems in CPMI countries / Bank of International Settlements. URL: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d172.pdf>

3. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

4. **Ельченко О.** В 2019 году усилится риск перехвата мошенниками «финансового номера» телефона. URL: <https://enovosty.com/news-finance/full/3101-v-2019-godu-usilitsya-risk-perexvata-moshennikami-finansovogo-nera-telefona-ekspert>

5. Нацбанк розповів про збитки від шахрайства з платіжними картками. URL: https://24tv.ua/natsbank_rozpoviv_pro_zbitkiv_vid_shahraystva_z_platizhnimi_kartkami_n1104240

6. **Кіреєва К.** Світовий досвід використання банківських платіжних карток із чіпами. *Вісник НБУ*. 2011. № 8. С. 41–44.

7. **Харчук М. В.** Аналіз масштабів та основні напрями мінімізації ризиків шахрайства членів міжнародних платіжних систем. *Ефективна економіка*. 2013. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2120>

8. Офіційний сайт ПАТ «ТАСКОМБАНК». URL: <https://tascombank.ua/content/view/259/58/lang,ukrainian/>

9. **Бакай О. В., Брич Т. Б., Лях Ю. В.** Технології захисту банківських міжнародних платіжних карток. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/21472/1/34-184-187.pdf>

10. **Петрущак В.** Пластикові небезпеки. URL: <http://www.gazeta.lviv.ua/articles/2017/08/21/25702/>

11. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 5 квітня 2001 р. № 2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

REFERENCES

Bakai, O. V., Brych, T. B., and Lakh, Yu. V. "Tekhnolohii zakhystu bankivskykh mizhnarodnykh platizhnykh kartok" [Technologies of protection of bank international payment cards]. <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/21472/1/34-184-187.pdf>

Kharchuk, M. V. "Analiz masshtabiv ta osnovni napriamy minimizatsii ryzykiv shakhraistva chleniv mizhnarodnykh platizhnykh system" [Scale analysis and main directions of minimization of fraud risks of members of international payment systems]. *Efektivna ekonomika*. 2013. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2120>

Kirieleva, K. "Svitovyi dosvid vykorystannia bankivskykh platizhnykh kartok iz chipamy" [Worldwide experience in using bank credit cards with chips]. *Visnyk NBU*, no. 8 (2011): 41-44.

Kravchuk, V., and Premierova, O. "Rynok kartkovykh platezhiv Ukrainy: mizhnarodnyi dosvid ta natsionalne rehu-liuvannia" [Ukrainian card payment market: international experience and national regulation]. *Analitychnyi zvit Instytutu ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii*. 2012. http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/cards/IER_ukr.pdf [Legal Act of Ukraine] (2001). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

"Natsbank rozpoviv pro zbytky vid shakhraistva z platizhnymy kartkamy" [National Bank told about damages from fraud with payment cards]. https://24tv.ua/natsbank_rozpoviv_pro_zbitkiv_vid_shahraystva_z_platizhnimi_kartkami_n1104240

Ofitsiyni sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <https://bank.gov.ua/>

Ofitsiyni sait PAT «TASKOMBANK». <https://tascombank.ua/content/view/259/58/lang,ukrainian/>

Petrushchak, V. "Plastykovi nebezpeky" [Plastic Dangers]. <http://www.gazeta.lviv.ua/articles/2017/08/21/25702/>

"Statistics on payment, clearing and settlement systems in CPMI countries". Bank of International Settlements. <https://www.bis.org/cpmi/publ/d172.pdf>

Yelchenko, O. "V 2019 godu usilitsya risk perekhvata moshennikami «finansovogo nomera» telefona" [In 2019, the risk of interception by phone scammers will increase]. <https://enovosty.com/news-finance/full/3101-v-2019-godu-usilitsya-risk-perexvata-moshennikami-finansovogo-nera-telefona-ekspert>